

G E H E I M

VERSLAG van de Vergadering van de Raad van Diensthoofden

EXHIBITION
Hoofden gehouden op 3 Mei 1952, onder voorzitterschap van J.C. VAN HOEVE.
Kub. Lett. 531
17438

No.	Ingebr.	...	...
17438	20/5	h. A.	...

V. Bunge
Aanwezigen:

- J.C. van Hoeve : Directeur, Hoofd van de Dienst voor Gezondheidszorg, Sociale en Culturele Aangelegenheden
- N. Makkes : Directeur, Hoofd van de Dienst voor Binnenlands Bestuur en Justitie
- Ir. P.C. Arends : Directeur, Hoofd van de Dienst voor Economische en Technische Aangelegenheden
- J.C. Rozenboom : Directeur, Hoofd van de Dienst voor Financiën
- Mr. M. van Dijk : Officier van Justitie bij de Raad van Justitie
- Ir. A.F. Wehlburg : Directeur Opbouwwerken Nieuw-Guinea
- Generaal-Majoor F.W.J.M. Peters : Commandant Landmacht Nieuw-Guinea
- Kapitein ter zee S. den Boeft : Commandant Marine Nieuw-Guinea
- Dr. J. van Baal : Hoofd van het Kantoor voor Bevolkingszaken
- L. de Jongh : Hoofd Afdeling Culturele Aangelegenheden van de Dienst voor Gezondheidszorg, Sociale en Culturele Aangelegenheden
- Dr. J.C. Noorlander : Wnd. Gouvernementssecretaris.

Op speciaal verzoek van Zijne Excellentie de Gouverneur woonde ook de heer A.M. Kottier, Hoofdambtenaar van het Ministerie voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen, op dienstreis in Nieuw-Guinea, de vergadering bij.

Om 9 u. 5 min. opent de voorzitter met een woord van welkom, waarin speciaal de aanwezigheid van de Heer Kottier gememoreerd wordt, de vergadering en gaat vervolgens over tot behandeling van de agenda.

1. Verslag van de vorige vergadering, gehouden op de 5de April j.l.

Op verzoek van de Directeur DETA wordt op blz. 4 in de 2de alinea het woord KW meters aangevuld tot KWU meters en aan het einde van de alinea de zin dusdanig veranderd en aangevuld dat hij als volgt komt te luiden: "het deficit van het Gouvernment zal kunnen verminderen en door de aankomst van de meters een einde gemaakt zal kunnen worden aan het, zowel voor de consument als het electriciteitsbedrijf ongewenste begrenzertarief".

Op advies van de O.v.J. wordt op blz. 7 ter voorkoming van misverstand het door de Heer Cowan t.a.v. de buitengewone leden van de Raad gestelde aangevuld met: "in dier voege dat deze als O.v.J. door de Kroon is benoemd en ex-officio buitengewoon lid van de Raad van Diensthoofden is."

Voorts wordt op blz. 3 in alinea 5 3de regel na het woord goederen de woorden "voor particulieren" ingevoegd. Voor het overige wordt het verslag goedgekeurd.

2. ....

3. Verzoek van de Apostolisch Prefect te Hollandia om Subsidiering van een aantal inrichtingen van onderwijs.

I. Subsidie t.b.v. de OVVO van de Franciskaner Orde te FakFak en voor de bouw van een twee-klassige OVVO met internaat te FakFak.

Op verzoek van de Voorzitter het woord nemende, geeft het Hoofd Culturele Aangelegenheden een kort exposé over de onderhavige aangelegenheid.

Uitgegaan moet worden van de gedachte dat de Franciskaner Orde (evengoed als de Orde het Heilig Hart en de Zending) in de gelegenheid/dient te worden zijn eigen volksonderwijzers op te leiden. /gesteld

In gemeenschappelijk overleg is toentertijd bepaald dat totaal 3 onderwijsinstellingen geschapen zouden worden, waarvan één voor de Missie zou zijn en twee voor de Zending, een en ander op basis van de bestaande verhouding van de respectievelijk onder de Missie en de Zending ressorterende volksscholen.

Uitdrukkelijk is toen de idee van een gemeenschappelijk opleidingsinstituut voor zowel de Franciskaner Orde als de Orde Heilig Hart aanvaard welke opzet dan ook tot uitdrukking gekomen is in de begroting.

Plotseling is door de Franciskaner Orde subsidie voor een eigen opleidingsinstituut te FakFak aangevraagd, en vooruitlopende pp een beslissing reeds een OVVO met internaat opgezet.

Dit verzoek is door de toenmalige H.C.A. in zoverre afgewezen dat de betrokken orde naar het gemeenschappelijke opleidingscentrum te Merauke verwezen is, aangezien daar volgens bericht voldoende opvangmogelijkheid aanwezig was.

Echter bleek later dat aan de eis van gezamenlijke opleiding te Merauke (althans tijdelijk) niet vastgehouden kan worden, aangezien door omstandigheden de ter opvang van de uitbreiding bestemde accomodatie, waarvoor op de begroting gelden uitgetrokken waren, door het Gouvernement niet gerealiseerd is kunnen worden.

Volgens spreker is dan ook de eis van gezamenlijke opleiding momenteel niet te handhaven.

Een aan betrokken partijendoor spreker voorgestelde oplossing om de OVVO van de Molukse Protestantse Kerk te FakFak om te vormen tot een neutraal opleidingsinstituut met twee internaten, één voor de Franciskaner Orde en één voor de Molukse Protestantse Kerk, werd door de Missie Orde aangenomen maar door de M.P.K. geweigerd.

Als laatste oplossing geeft spreker de Raad het hieronder volgende voorstel in overweging, waarbij uitgegaan wordt van de gedachte dat vastgehouden moet worden aan de gezamenlijke Missie-opleiding te Merauke, aangezien geredelijk aangenomen kan worden, dat het aantal voor de OVVO der Missie te verwachten kandidaten de eerste jaren niet boven het vastgestelde aantal van 30 (waarop het ene opleidingsinstituut toegestaan is) zal uitstijgen:

- A. Zolang de (sinds 1949) op de begroting opgebrachte bouw van de OVVO met internaat te Merauke niet gerealiseerd is, wordt aan de particuliere Missie-OVVO te FakFak met ingang van de datum van oprichting (1 Aug. 1951) de door de Franciskaner Orde gevraagde subsidie verstrekt.
- B. Totdat de OVVO te Merauke in gebruik genomen kan worden, behoudt de Missie OVVO te FakFak gastvrijheid in de gebouwen der R.K. V.V.S. te FakFak.

N.a.v. ....

N.a.v. het in de brief van de Minister vermelde, dat destijds van bestuurswege er bij de Missie krachtig op aangedrongen is om een opleiding voor volksonderwijzers te FakFak te beginnen, kan spreker alleen mededelen dat deze aandrang zeker niet op instigatie van Onderwijs heeft plaatsgehad. Wel is door spreker het advies van het Bestuur over een eventuele oprichting van een OVVO gevraagd waarop zowel de Resident West Nieuw-Guinea als de Controleur FakFak afwijzend hebben geadviseerd.

Spreker wijst er nog op dat directe overbrenging van de leerlingen van FakFak naar Merauke het Gouvernement duurder te staan zal komen dan verstrekking van subsidie, zoals door de Franciskaner Orde gevraagd.

Het H.K.B.Z. adviseert naar aanleiding van het voorstel van H.C.A. om alleen te subsidiëren na uitdrukkelijke verklaring van de F.O. dat het principe van de gezamenlijke Missie-opleiding te Merauke aanvaard wordt.

Spreker meent n.l. zeker te weten dat de F.O. coûte que coûte een eigen opleidingscentrum te FakFak wil hebben en is bevreesd dat eventuele subsidie-verstrekking zonder de door hem voorgestelde verklaring, opgevat zal worden als goedkeuring van het object zelve.

Voorzitter constateert dat het voorstel van H.C.A. alleen uitgevoerd kan worden indien de reeds gesubsidieerde bouw in Merauke tot stand kan komen en vraagt het oordeel van Directeur DONG hierover.

Directeur DONG deelt mede, dat dit nader bekeken dient te worden in verband met de bestaande bouwcapaciteit en de urgentie der in 1953 te realiseren bouwwerken.

H.K.B.Z. komt vervolgens met een voorstel om subsidie voor een gemeenschappelijke opleidingschool ter beschikking te stellen en de 2 Missie-Orden te laten beslissen over het aantal op te richten OVVO's.

Wel zullen, indien beslist wordt tot oprichting van 2 OVVO's, beiden aan de voor een OVVO gestelde onderwijs-eisen moeten voldoen.

Vervolgens komt ter sprake of de Raad bij het terzake uit te brengen advies zich slechts op zakelijke overwegingen moet baseren en daarbij de politieke kant van de zaak aan het beleid van de Gouverneur dient over te laten. Men is het er tenslotte over eens dat in het advies aan de Gouverneur ook politieke overwegingen betrokken moeten worden, vooral aangezien vermoed kan worden, dat de onderhavige subsidie-aanvragen tijdens het bezoek aan Nieuw-Guinea zeker door de Minister ter sprake gebracht zullen worden.

De Vergadering is er voorts van overtuigd dat van Protestantse zijde heftig protest aangetekend zal worden tegen de eventuele erkenning van de R.K. OVVO te FakFak, vooral aangezien de oprichting van deze OVVO bepaald met een politieke bedoeling voor ogen heeft plaats gehad, n.l. om een Katholiek opleidingscentrum in het "strijd-gebied" van Missie en Zending (wat FakFak zeker is) te hebben.

Een zeker gevolg van de erkenning zal bijvoorbeeld zijn dat de Zending zijn bereidheid om met 2 in plaats van 2½ OVVO's genoeg te nemen (een concessie gedaan naar aanleiding van de bereidheid van de Missie om met 1 OVVO's genoeg te nemen, terwijl zij recht had op 1 1/4 OVVO's) zal intrekken, en subsidie voor een 5de OVVO zal aanvragen, hetgeen betekent dat het Gouvernement als gevolg van de desbetreffende beslissing niet één, maar twee OVVO's zal hebben te subsidiëren.

Tenslotte is men het er wel over eens dat, aangezien het Gouvernement eigenlijk in gebreke is gebleven, het Gouvernement daarvan ook de consequenties zal moeten dragen in de vorm van een subsidie tot het tijdstip dat zij aan haar verplichting zal hebben voldaan.

Met .....

Met uitzondering van de Commandant Landmacht en Directeur DETA die beiden een nader onderzoek wensen naar het al dan niet aanwezig zijn van voldoende opvangruimte te Merauke, waar nogal tegenstrijdige berichten over ontvangen zijn, stemt de Raad vóór het voorstel van het Hoofd Culturele Aangelegenheden met de door het H.K.B.Z. voorgestelde aanvullende verklaring

Subsidiering van de bouw van 9 volksscholen aan de Wisselmeren.

H.C.A. deelt mede dat, zoals bekend, bouwsubsidie verleend wordt, indien naar oordeel van het Bestuur een school noodzakelijk is en de kampongbevolking er nog niet toe in staat of bereid is om zelf een school te bouwen.

Nu is volgens het oordeel van het Bestuur subsidie slechts voor drie scholen noodzakelijk.

Met betrekking tot de door de Minister in zijn brief gedane opmerking dat er voor de oorlog ook reeds 9 scholen aan de Wisselmeren bestonden en dus niet getwijfeld kan worden aan de behoefte aan deze scholen, deelt spreker mede dat ook van deze vooroorlogse scholen slechts t.b.v. 3 bouwsubsidie verstrekt is.

Nadat duidelijk tot uiting gekomen is, dat de argumenten van het Bestuur, in casu de Resident van Noord Nieuw-Guinea en het H.P.B. Wisselmeren, bepalend zijn geweest voor de toekenning der bouwsubsidie, doch dat de motieven die tot dat oordeel geleid hebben, niet bekend zijn, wordt door de Vergadering besloten het Bestuur om inlichtingen te verzoeken en met het aldus verkregen feitenmateriaal ter beschikking de kwestie op de volgende vergadering opnieuw in behandeling te nemen. Bedoelde nadere inlichtingen zullen door het H.C.A. ingewonnen worden.

Subsidie voor een Europese Lagere School te Hollandia Haven.

De Voorzitter merkt op dat deze aangelegenheid eigenlijk niet in bespreking hoeft genomen te worden aangezien de oprichting van een te subsidiëren R.K. E.L.S. te Hollandia Haven door de Gouverneur op nader voorstel van de Raad van Diensthoofden in beginsel goedgekeurd is geworden.

Op de begroting voor 1953 zal wat de financiële gevolgen betreft met deze school rekening gehouden worden.

Voor wat betreft 1952 heeft Directeur FIN. uitdrukkelijk begroting-technische bezwaren tegen de reeds getroffen regeling, inhoudende dat het gedurende dit jaar vrijkomende bedrag van de openbare E.L.S. te Hollandia ter beschikking zal komen van de per 1 Aug. a.s. op te richten R.K. E.L.S.

Op advies van Directeur FIN. acht de Raad een begrotingswijziging ter regeling van het bovenstaande noodzakelijk onder voorbehoud dat de bouw van bedoelde school geëffectueerd kan worden in 1952, hetgeen betwijfeld wordt, gezien de bouwcapaciteit.

Op een vraag van de O.v.J. of een verzoek van de Zending om subsidiering voor een Zendings E.L.S. toegestaan zal worden, wordt door H.C.A. geantwoord dat daaraan tegemoet komen zal dienen te worden indien daarvoor een voldoende aantal leerlingen blijkt aanwezig te zijn en overigens aan de in of bij de Subsidie-ordonnantie te stellen voorwaarden wordt voldaan.

Subsidie voor een R.K. H.B.S. te Hollandia.

Bij het zich over deze kwestie ontwikkelende debat komen de volgende bezwaren tegen de subsidiering van de H.B.S. naar voren:

1. Er bestaat geen behoefte aan een H.B.S., waardoor eventuele oprichting tot veel te zware financiële consequenties zou leiden. Een H.B.S. moet n.l., wil zij aan de aan een H.B.S. te stellen eisen voldoen, minstens over 10 bevoegde leerkrachten beschikken.
2. Afgezien van het feit dat momenteel met onbevoegde leerkrachten gewerkt wordt, voldoen ook de leerlingen niet aan de, wat vooropleiding betreft, aan H.B.S. leerlingen te stellen eisen.

De door de Minister voorgestelde oplossing n.l. subsidiëring op voet van een Papoea-Mulo, is voor de Raad niet aanvaardbaar.

Na rijp beraad neemt de Raad het advies terzake van het Hoofd van de Afdeling Culturele Aangelegenheden over om met een beslissing te wachten tot de op komst zijnde subsidie ordonnantie in de Raad voor Volksoopvoeding is behandeld en vervolgens is vastgesteld.

Indien te dien tijde het bewijs geleverd wordt, dat in een bestaande behoefte aan R.K. H.B.S. onderwijs voorzien wordt, conform het Onderwijs-plan, kan subsidie verleend worden op basis van het aantal rechtens toegelaten leerlingen in overeenstemming met het bepaalde in de komende Subsidie-ordonnantie.

Subsidiëring Evangelische arbeid

wegens tijdgebrek wordt dit punt uitgesteld tot de volgende vergadering.

4. Nieuwe Administratieve Indeling:

Intrekking van het besluit houdende algemene maatregelen van 24 Juni 1950 No. 49 (Gv.blad 1950/14) en vaststelling van de nieuwe indeling bij Gouvernementsbesluit.

Deze gang van zaken is op de vorige vergadering reeds behandeld. Het Ontwerp-Besluit h.a.m. wordt met algemene stemmen goedgekeurd.

5. Concept-advies van de Raad aan Z.E. de Gouverneur inzake de Resolutie van het Nieuw-Guinea Verbond, aangenomen op de op 4 en 5 Sept. a.p. gehouden Algemene Ledenvergadering.

Nadat een naar het oordeel van Directeur FIN. te positief gestelde passage is gewijzigd, wordt het concept voor het overige ongewijzigd goedgekeurd.

6. Subsidie-Aanvraag van het Nationaal Nieuw-Guinea Comité.

Dit punt wordt wegens tijdgebrek uitgesteld tot de volgende vergadering.

7. Rondvraag.

De Voorzitter vraagt Directeur DONG of hij de aan de Residenten ter vaststelling opgestuurde urgentie-Bouwlijsten reeds ontvangen heeft.

Spreekster meent zich te herinneren dat op de laatste Bouwvergadering van de Diensthooften afgesproken is dat deze lijsten na terugkomst van de Residenten weer aan de Raad voorgelegd zouden worden. Directeur DONG antwoordt dat hij zich deze afspraak niet herinnert, waarop de voorzitter mededeelt dat voorbrenging in de Raad alsnog op prijs gesteld zal worden.

Een datum voor bespreking zal nog nader vastgesteld worden.

Directeur ...